

Nr 222.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående befrielse för kaptenen vid flottan Johan Sigurd Svinhufvud att gälda visst honom till utgivande ådömt ersättningsbelopp; given Stockholms slott den 5 april 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen,

att kaptenen vid flottan Johan Sigurd Svinhufvud må befrias från den honom, jämlikt kammarrättens utslag den 9 augusti 1916, åliggande skyldighet att till statsverket utgiva 1,714 kronor 5 öre jämte ränta; samt

att ifrågavarande belopp må ur räkenskaperna avföras.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Erik Palmstierna.

*Utdrag av protokollet över sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 5 april 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN,
 THORSSON.

Departementschefen, statsrådet friherre Palmstierna anhöll härefter att få underställa Kungl. Maj:ts prövning en av kaptenen vid flottan Johan Sigurd Svinhufvud gjord ansökning om befrielse från visst honom till utgivande ådömt ersättningsbelopp.

Av handlingarna i detta ärende inhämtas huvudsakligen följande.

Talan mot
kaptenen
Svinhufvud.

Vid inventering den 27 maj 1915 yppades brist till ett belopp av 1,687 kronor 70 öre i de medel, tillhopa 25,000 kronor, som kaptenen Svinhufvud i egenskap av chef för 1:a beväringsskompaniet vid flottans station i Karlskrona den 19 och den 30 mars samt den 7, 16 och 28 april 1915 uppburit såsom förskott för utbetalande av avlöningsförmåner till

värnpliktiga. Sedermera yppades en ytterligare brist å 26 kronor 35 öre, vilken uppkommit därigenom, att detta belopp, utgörande krigsavlönning till en värnpliktig och avsänt till denne i postanvisning, av postverket returnerats till kompaniet utan att hava redovisats. Bristen utgjorde alltså i sin helhet 1,714 kronor 5 öre.

I avgiven förklaring anförde Svinhufvud bland annat att han, sedan en avlöningsunderofficer blivit kommenderad hos honom, måst ägna största delen av sin tid åt kompaniets övriga, under flottans mobilisering synnerligen omfattande göromål, varför erforderlig kontroll icke kunnat utövas över avlöningsunderofficeren. Till denne underofficer hade, mot kvitto i kassaliggaren, under tiden den 22 mars—den 28 april 1915 av Svinhufvud i olika poster överlämnats förenämnda belopp, 25,000 kronor. Någon annan förklaringsgrund till den uppkomna bristen än att denna förorsakats genom förskingring eller annat åtgörande av nämnde underofficer föreläge icke. Visserligen förefunnes ej något direkt bevis för avlöningsunderofficerens brottslighet, men hade han, av Svinhufvud avfordrad redovisning, den 3 maj 1915 själv berövat sig livet.

I skrivelse till stationsbefälhavaren vid stationen meddelade änkan efter bemälda avlöningsunderofficer, att hon icke hade något att invända mot att det av hennes man »förskingrade» beloppet uppginge till förutnämnda belopp, 1,714 kronor 5 öre.

Sedan advokatfiskalen vid stationen i avgivet yttrande uttalat, att av utredningen i ärendet syntes med till visshet gränsande sannolikhet framgå, att bristen i fråga uppstått genom förskingring eller slarv av bemälda avlöningsunderofficer, överlämnade stationsbefälhavaren med skrivelse den 9 september 1915 de till målet hörande handlingarna till kammarrätten för behörig åtgärd samt anförde därvid, att det syntes honom till fullo utrett, att bristen uppstått på förenämnda sätt.

Härefter uttalade kammarrättens advokatfiskalsämbete i memorial den 16 oktober 1915 i fråga om uppkomsten av förevarande balans såsom sin uppfattning, att omständigheterna i målet syntes ådagalägga, att bristen uppstått genom förskingring eller slarv av förutnämnde avlöningsunderofficer. Beträffande frågan om det ansvar, som i anledning av balansen kunde bliva en följd, anförde ämbetet, att av reglemente för marinen, del I § 218 f*) m. fl. stadganden syntes framgå, att chefen för beväringsskompaniet vore i första hand inför kronan ansvarig för ifrågasvarande medel samt att avlöningsunderofficeren borde betraktas såsom

*) Enligt reglemente för marinen, del I § 218 f), 1907 års upplaga, åligger det kompanichef att kvittera och till manskapet i föreskriven ordning utbetala de envar vid stationen tillkommande avlöningsmedel, inkvarteringsbidrag och ersättning för innestående naturportion.

ett åt kompanichefen anställt biträde, som för de av kompanichefen bekomna avlöningsmedlen ansvarade inför honom och icke inför någon annan. På grund härav och av i övrigt anförda skäl yrkade advokatfiskalsämbetet i berörda memorial, dels att kammarrätten måtte fastställa ifrågasvarande balans till 1,714 kronor 5 öre, dels ock att Svinhufvud måtte dömas att till statsverket utgiva nämnda balansbelopp ävensom att gälda ränta därå efter sex procent från dagen för inventeringens verkställande eller, därest ränta icke ansåges böra utgå från nämnda dag, från den dag, Svinhufvud erhållit del av advokatfiskalsämbetets påståenden, till dess betalning skedde.

I häröver avgiven förklaring gjorde Svinhufvud gällande, att han i sitt förhållande till kronan icke vore ansvarig för medel, som han överlämnat till den hos honom kommenderade avlöningsunderofficeren, samt framhöll ytterligare den synnerligen stora arbetsbörda, vilken under mobiliseringen påvilat honom såsom kompanichef och som förorsakat, att erforderlig kontroll över avlöningsunderofficeren ej kunnat utövas.

Advokatfiskalsämbetet, som i anledning av Svinhufvuds förklaring den 13 januari 1916 till kammarrätten avgivit påminnelser i målet, har därvid, med vidhållande av sina i målet gjorda påståenden, bland annat anført, att billigheten syntes fordra att, därest Svinhufvud dömdes ersättningsskyldig, statens fordran i vederbörlig ordning efterskänktes.

Kammarrättens utslag
den
9 augusti
1916.

Kammarrätten meddelade den 9 augusti 1916 i målet följande utslag: Som i målet vore ostridigt, att Svinhufvud i egenskap av chef för 1:a beväringsskompaniet vid flottans station i Karlskrona uppburit förskott å avlöningsmedel den 19 och den 30 mars samt den 7, 16 och 28 april 1915 med tillhopa 25,000 kronor, men att därav redovisats allenast 23,285 kronor 95 öre, alltså och då följaktligen å den uppbörd, Svinhufvud i sin egenskap av kompanichef omhänderhaft, uppstått brist till belopp av 1,714 kronor 5 öre samt Svinhufvud, jämlikt stadgandet i reglementet för marinen, del I § 218 f), måste anses för dessa medel ansvarig, funne kammarrätten skäligt förpliktade Svinhufvud att till statsverket utgiva 1,714 kronor 5 öre.

Advokatfiskalsämbetets yrkande om åläggande för Svinhufvud att gälda ränta å bristen motsvarande belopp funne kammarrätten icke kunna i vidare mån bifallas, än att Svinhufvud förpliktades gälda ränta å till betalning fastställda beloppet efter 5 % från den 4 december 1915, då Svinhufvud erhållit del av advokatfiskalsämbetets talan i målet, tills betalning skedde.

Häröver anförde Svinhufvud hos Kungl. Maj:t besvär samt anhöll därjämte att, därest besvären ej vunne bifall, Kungl. Maj:t måtte av nåd befria honom från den ersättningsskyldighet, som ålagts honom genom kammarrättens utslag.

Bevär och
ansökning av
kaptenen
Svinhufvud.

Vid sina berörda besvär fogade Svinhufvud ett den 7 oktober 1916 dagtecknat uttalande av stationsbefälhavaren vid flottans station i Karlskrona av följande innehåll.

Vid den tid, då ifrågavarande kassabrist uppkom, tjänstgjorde Svinhufvud ensam, på grund av personalbrist under mobiliseringen, såsom chef för såväl 1:a som det enligt generalorder den 22 januari 1915 tillkomna 3:e beväringsskompaniet, vilka kompanier innehade en numerär av tillsammans ej mindre än omkring 3,050 man. Den mängd göromål av såväl militär som ekonomisk natur, bemälde kompanichef haft att handlägga, framginge tydligt av denna manskapsnumerär och bestyrktes ytterligare därav, att antalet i kompaniexpeditionen registrerade handlingar för år 1915 uppgick till över 4,000. Under den tid, som här avsåges, hade därjämte vid dessa kompanier förekommit tillfälliga in- och uttryckningar av manskap å omkring 200 man i månaden, oberäknat således de ordinarie in- och uttryckningarna. I betraktande av den i hög grad ökade arbetsbörd, som mobiliseringen sålunda medfört för denne kompanichef, hade det enligt stationsbefälhavarens åsikt icke legat inom möjlighetens område för honom att kunna personligen handhava alla utbetalningar av avlöningsmedel o. dyl., utan hade han varit nödsakad att överlåta en del därav på den till biträde i expeditionen kommanderade personalen. Att Svinhufvud under dylika av mobiliseringen i hög grad försvårade förhållanden skulle slutligt få vidkännas den av kammarrätten honom ådömda ersättningsskyldigheten, syntes stationsbefälhavaren väl hårt.

Enligt utslag den 11 maj 1917 har Kungl. Maj:t på angivna skäl funnit Svinhufvud hava förlorat talan mot kammarrättens utslag.

Kungl. Maj:ts
utslag den
11 maj 1917.

Över Svinhufvuds ansökning om befrielse från den honom ådömda ersättningsskyldigheten har justitiekanslersämbetet, efter nådig remiss, den 30 juni 1917 avgivit utlåtande samt därvid anført följande.

Justitie-
kanslers-
ämbetets
utlåtande den
30 juni 1917.

Det torde huvudsakligen vara två av Svinhufvuds uppgifter, som skulle tala för bifall till ansökningen, nämligen

dels att det varit omöjligt för Svinhufvud att, utan åsidosättande av andra ämbetsgöromål, kunna under de synnerligen svåra arbetsförhållanden, som mobiliseringen vid flottan medfört, utöva effektiv kontroll

över den ekonomiska förvaltningen vid det honom underställda 1:a beväringsskompaniet,

dels ock att ifrågavarande uppbördsbrist uppkommit genom förskingring eller slarv av en till kompaniet kommenderad avlöningsunderofficer, vilken, av Svinhufvud avfordrad redovisning, själv berövat sig livet.

Den förstnämnda uppgiften hade i mer eller mindre uttryckliga ordalag vitsordats av nästan samtliga de myndigheter, som yttrat sig i ärendet.

Beträffande åter underofficerens brottslighet hade, såsom Svinhufvud själv anfört, icke förekommit något direkt bevis. Handlingarna i målet utvisade blott, att underofficeren den 3 maj 1915 begått självmord samt att hans änka, sedan ifrågavarande uppbördsbrist först yppats den 27 maj 1915, i skrivelse till stationsbefälhavaren förklarar sig icke hava något att erinra mot att det av mannen »förskingrade» beloppet uppginge till 1,714 kronor 5 öre. Emellertid hade advokatfiskalen vid flottans station i Karlskrona ansett underofficerens brottslighet vara konstaterad med till visshet gränsande sannolikhet och stationsbefälhavaren hade ansett samma brottslighet vara till fullo utredd. Jämväl advokatfiskalsämbetet hos kammarrätten hade förklarar, att omständigheterna i målet syntes ådagalägga, att uppbördsbristen uppstått genom förskingring eller slarv av nämnda underofficer.

Med hänsyn till vad i ärendet förekommit ansåge sig justitiekanslersämbetet icke böra avstyrka, att Kungl. Maj:t vidtog åtgärder för att statens ifrågavarande fordran hos Svinhufvud efterskänktes. För dylikt efterskänkande syntes erfordras riksdagens bifall.

Departements-
chefens
yttrande.

Den fordran till belopp av 1,714 kronor 5 öre jämte ränta, som staten enligt kammarrättens utslag den 9 augusti 1916 äger av kaptenen Svinhufvud, synes mig hava tillkommit under sådana omständigheter, att goda skäl föreligga att icke utkräva densamma. Enligt vad det av stationsbefälhavaren vid flottans station i Karlskrona gjorda, den 7 oktober 1916 dagtecknade uttalandet giver vid handen, har vid den tid, då ifrågavarande brist uppstått, särskilt på grund av flottans mobilisering en så stor arbetsbörda påvilat Svinhufvud i hans egenskap av chef för 1:a beväringsskompaniet vid nämnda station, att det icke varit honom möjligt att, utan åsidosättande av andra göromål, själv ombesörja den ekonomiska förvaltningen vid kompaniet. Med hänsyn till i målet förekomna omständigheter lär det ock få anses otvivelaktigt — om ock juridiskt bindande bevis därför på grund av föreliggande förhållan-

den ej kunnat åvägabringas — att bristen förorsakats genom åtgörande av den hos kaptenen Svinhufvud kommenderade avlöningsunderofficeren, till vilken de medel, i vilka brist uppkommit, av Svinhufvud överlämnats, och som, ställd inför nödvändigheten att avgiva redovisning, själv berövat sig livet. Jag anser därför riksdagens medgivande böra inhämtas för efterskänkande av ifrågavarande belopp jämte ränta.

I detta sammanhang vill jag nämna, att av stationsbefälhavaren vid flottans station i Karlskrona i skrivelse den 14 september 1916 gjorts framställning därom, att till reglementet för marinen, del I, § 218 f) skulle fogas ett tillägg av innehåll, att å kompani tjänstgörande underbefäl, som fått av kompanichefen utkvittera penningmedel för avlöande av manskapet, skulle vara ensam ansvarig för dessa medel. Denna framställning, vilken äger samband med frågan om inrättande vid vardera av flottans stationer av ett ekonomikontor för handläggning av kompaniernas ekonomiska angelägenheter, har ännu icke varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att kaptenen Svinhufvud må befrias från den honom, jämlikt kamrarrättens förenämnda utslag den 9 augusti 1916, åliggande skyldighet att till statsverket utgiva 1,714 kronor 5 öre jämte ränta; samt

att ifrågavarande belopp må ur räkenskaperna avföras.

Till denna departementschefens hemställan, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition till riksdagen avlåtas av den lydelse, en vid detta protokoll fogad bilaga utvisar.

Ur protokollet:

Eric Baad-Heimer.